

Najvažniji povjesni izvor za ranosrednjovjekovnu povijest Hrvata zapis je bizanstkog cara Konstantina VII. Porfirogeneta. Želeći olakšati vladavinu svome sinu i nasljedniku Romanu, on je napisao djelo "O upravljanju carstvom". Iako je živio u 10. stoljeću, car u svojem zapisu iznosi važne podatke i o doseganjima Hrvata. Pred tobom je uzbudljiva priča o potrazi za novim domom.

Ne znam kad sam rođen i ne znam gdje sam rođen. Ne znam kamo idem. Nitko do nas ne zna kamo idemo jer mi smo nomadi. Naš je život stalna seoba. Prošlost su nam puste zemlje koje smo prošli, a budućnost je neizvjesna. Majka kaže da je prošlo 12 zima otkad sam se rodio. Kaže da je zima u kojoj sam se rodio bila hladna. Možda zato volim snijegom prekrivene zemlje kroz koje prolazimo. Otac kaže da sam rođen u sušnim stepama gdje zemlja nije plodna kao drugdje. Moj narod ne obrađuje zemlju plugom, ne sije, niti žanje. Živimo od uzgoja stoke i u stalnoj smo potrazi za zelenim pašnjacima. Ovo odijelo na meni iskrojeno je od koža i vune naše stoke. Ono me zimi grijе i čuva od hladnoće. Stoka je naše jedino blago.

M1: Obitelj malog nomada trenutačno ima 400 grla stoke. Stoka im je neophodna za transport i kao izvor hrane. U ovom trenu briju se o konjima, govedima i ovcama. Od tih 400 grla $\frac{1}{5}$ su konji, $\frac{1}{2}$ goveda, a ostatak su ovce. Koliko konja, goveda i ovaca ima ova obitelj malog nomada?

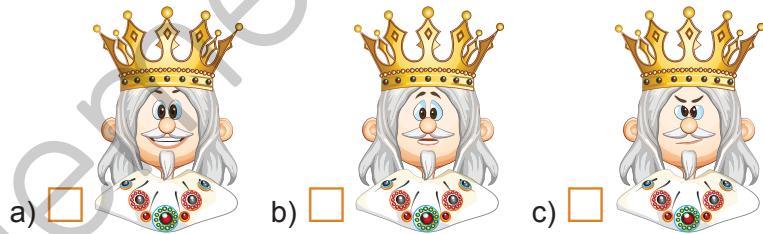
P1: Objasni što znači nomadski način života.

O Karlovu izgledu i dojmu

Zadatak 1

$$\frac{2}{3} \cdot \frac{6}{2} - \frac{3}{7} \cdot \frac{7}{6}$$

a)	$\frac{3}{2}$	vedro i prijazno
b)	$\frac{2}{3}$	tužno i ravnodušno
c)	1	strogo i ljutito

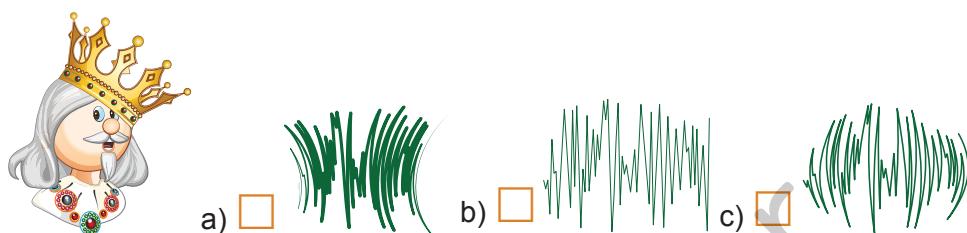

"Moj je vladar bio krupan i snažan, visoka stasa koji ipak nije nadilazio pravu mjeru. Imao je zaobljeno čelo, velike i živahne oči i nos malo veći od prosječnog. Kosa mu bijaše sijeda i lijepa, a lice _____."

Zadatak 2

$$\frac{3}{8} - \frac{2}{4} : \frac{8}{2} =$$

a)	$\frac{1}{8}$	dubok
b)	$\frac{1}{4}$	tanak
c)	$\frac{9}{32}$	piskutav

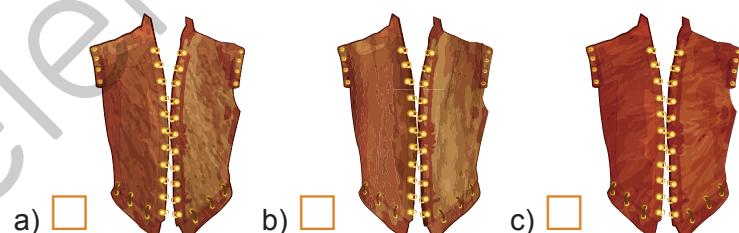
"Bilo da je stajao ili sjedio, djelovao je vrlo autoritativno i dostojanstveno. Vrat mu je bio debeo i kratak, a imao je veliki trbuš, no te je mane prikrivala skladnost njegovih udova. Govorio je jasno, a glas mu je bio _____, što je bilo neobično za muškarca toliko obujma. Hod mu je bio čvrst, a čitavo držanje tijela muževno."

O Karlovu stilu odijevanja

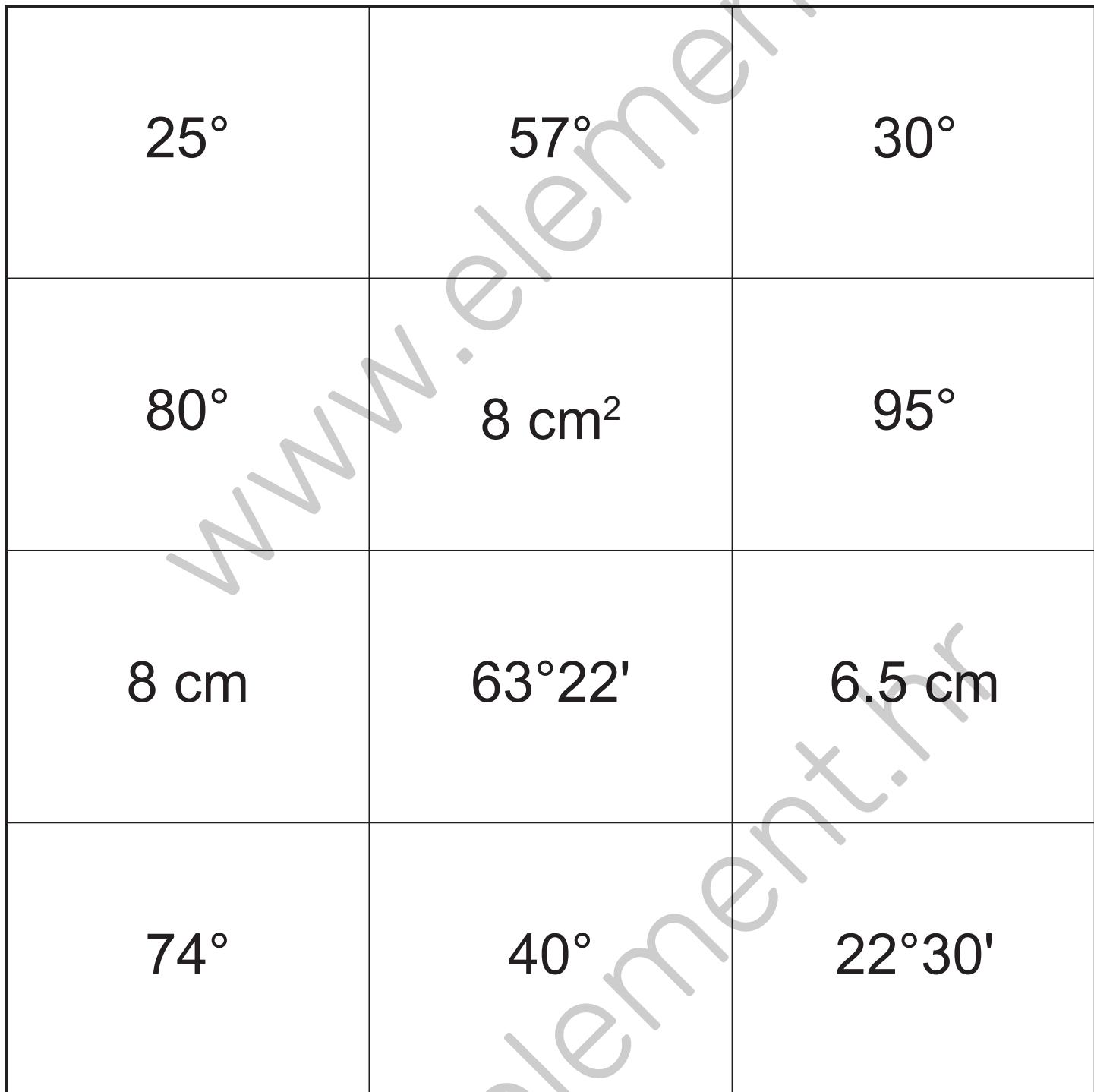
Zadatak 3.

$$\frac{12}{5} : \frac{4}{15} - \left(\frac{12}{5} + \frac{3}{15} \right) =$$

a)	$\frac{22}{64}$	lavljeg krvna
b)	$\frac{11}{32}$	činčilinog ili vjeveričnjeg krvna
c)	$\frac{32}{5}$	vidrinog ili kuninog krvna

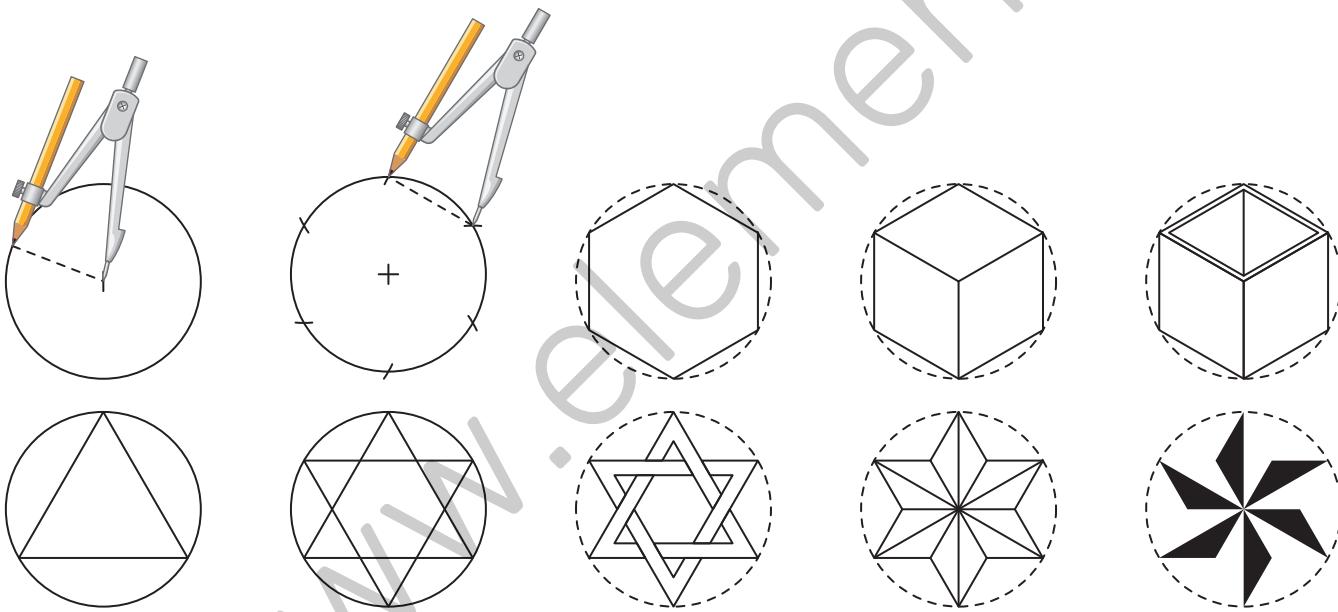
"Odijevao se prema tradiciji svojih otaca, u franačku nošnju. Na tijelo je oblačio lanenu košulju i gaće od lanene tkanine, a zatim tuniku obrubljenu svilom i hlače. Ramena i prsa zimi mu je štitio prsluk napravljen od _____."

Plutej iz Koljana kraj Vrlike

Ovaj plutej posebno je značajna oltarna pregrada jer je jedna od najbolje i najcjelovitije sačuvanih ranosrednjovjekovnih oltarnih pregrada s mrežom troprutih pletera i reljefima golubica, rozeta i čvorova. Veličine je 94×150 cm. Pronađen je početkom 20. stoljeća u mjestu Koljani Gornji, međutim crkva u kojoj je pronađen (sagrađena krajem 9. ili početkom 10. stoljeća) potpuno je uništena upravo u 20. stoljeću. Ono što je od nje ostalo, nalazi se u neposrednoj blizini akumulacijskog jezera Peruča pa je za vrijeme visokog vodostaja posve pod vodom.

Sad je red na tebi da pokušaš konstruirati arabesku. Daj mašti na volju! Koristi samo pribor za pisanje, ravnalo i/ili trokute i šestar. Za inspiraciju, imaš upute za konstrukciju nekih jednostavnih oblika.

Srednjovjekovna je Europa nakon stoljeća seoba doživjela mnoge promjene. U 11. stoljeću klimatske su prilike postale povoljnije i to je olakšalo život ljudi. Broj stanovnika Europe počeo je rasti zbog čega je došlo do povećanja potrebe za hranom. Bilo je nužno povećati poljoprivrednu proizvodnju. To je i učinjeno s pomoći tropošnjog sustava obrade zemlje i metalnog pluga za oranje.

Viškovi hrane potaknuli su jačanje trgovine, a pojačala se i potražnja za obrtničkim proizvodima. Trgovina i obrt razvijaju se u gradovima koji se nalaze na križanjima važnih putova. Nastaju i novi gradovi, ali na posjedima feudalaca koji ih žele staviti pod svoju vlast. Ljudi koji žive u gradu tvore novi društveni sloj – građane. Građani žele samostalnost i bore se protiv feudalne gospode. Kada u tome uspiju, njihov grad postaje komuna u kojoj vlast imaju patriciji – bogati građani. Pučani su siromašni građani koji također žele udio u gradskoj vlasti.

Križarski ratovi pogodovali su razmjeni životnih iskustava Zapada i Istoka, ali su s druge strane pridonijeli širenju zaraznih bolesti poput kuge i gube (lepre). Budući da se o širenju bolesti i liječenju nije znalo gotovo ništa, oboljele osobe tretirale su se izrazito loše. Problem lepre uglavnom se rješavao zatvaranjem obojelih u posebno izgrađena skloništa, zvana leprozoriji.

Pred tobom je priča o trima osobama iz 13. stoljeća. Njihovi životi i sudbine bitno su razlikuju po nečemu na što nisu mogli utjecati, a to je pripadnost društvenome sloju. Feudalac, trgovac i kmet ispričat će svaki svoju priču.

Feudalac Stjepan

Trgovac Franjo

Kmet Ratko

Proljeće 1223.

Feudalac je zaključio kako može doći do većeg prihoda ako poveća površinu obradive zemlje. Odlučio je iskoristiti svoje kmetove i zatražio od njih da iskrče šumu.

Naredio sam kmetovima da iskrče šumu. Ako iskrčim dodatnih 0.5 hektara, nadam se da ću ostvariti prinos od dodatnih 250 kg pšenice.

Primio sam ponudu da otkupim kvalitetnu hrastovinu. Prodao sam mnogo sjekira.

Moram prestati obrađivati svoju zemlju da bih za gospodara iskrčio šumu. Morao sam kupiti sjekiru.

Zadatak:

Ako bi feudalac htio ostvariti prinos od 1000 kg pšenice, koliko dodatnih hektara šume treba iskrčiti?

Zadatak:

Trgovac je za 5 sjekira mogao zarađiti 100 denara. Koliko bi denara više zaradio da cijenu sjekire poveća za 2 denara?

Zadatak:

Ako jedan seljak za 1 dan iskrči 0.2 hektara šume, koliko bi mu dana trebalo da iskrči 1 hektar šume? Koliko bi seljaka trebalo raditi da u jednom danu iskrče 1 hektar šume?

Zima 1241.

Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo neočekivano napadnu Tatari. Kralj Bela IV. poražen je na rijeci Šajo i prisiljen je potražiti zaštitu pa bježi prema Slavoniji.

Obitelj sam sklonio u Austriju jer je naše kraljevstvo napadnuto. Tatari žele uhvatiti Njegovo Veličanstvo, Belu IV.

Grad su napali Tatari u potrazi za kraljem Belom IV. i gotovo su ga cijelog opljačkali i uništili.

Selište su spalili Tatari. Skrivali smo se u šumi, u dubokome snjeđu skoro tjedan dana.

Zadatak:

Kmet Ratko zajedno je sa svojom obitelji i svim zalihamama hrane pobjegao u šumu. Ratko je uspio prije bijega spremiti 5 kg zobi, 4 kg ječma i vreću od 5 kg brašna. Koliko dana Ratko i njegova obitelj mogu ostati skriveni u šumi ako dnevno troše 0.5 kg zobi, 0.4 kg ječma ili 0.5 kg brašna?

Proljeće 1244.

Život se polako, zajedno sa stanovnicima, vraća u grad. Obnavljaju se porušene kuće i zapaljena katedrala, a još je mnogo posla oko izgradnje zaštitnih bedema.

Moja je obitelj još uvijek u Austriji. Moj se posjed sada obnavlja.

Oko grada grade se bedemi. Nadam se da će se stanovnici vratiti jer je moj posao potpuno propao. Moj dug iznosi više od polovine mog imetka.

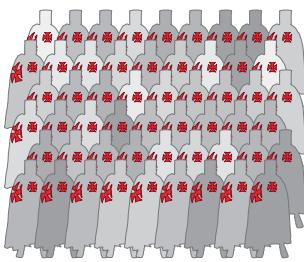

Gospodar je naredio da mu sagradimo novi burg. Biskup je naredio da sagradimo novu katedralu. Kralj je naredio da sagradimo bedeme oko grada.

Zadatak:

Kmet Ratko vratio se na selište. Trgovac Franjo u velikim je problemima i hitno mora naći neki način zarade. Feudalac Stjepan odlučio je da na sve moguće načine ubrza oporavak svog posjeda. Ratko mora sudjelovati u javnim radovima i ponovno prekida rad na selištu.

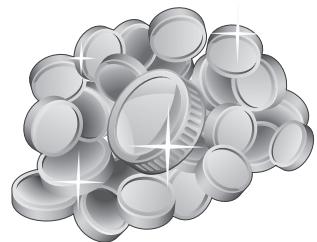
- Kmet Ratko površinu od 30 hektara mora obraditi u roku od 30 dana. Na javnim radovima bit će 12 dana. Ako Ratko drvenim ralom obradi 10 hektara zemlje za 4 dana, hoće li stići obraditi cijelu površinu u zadatom roku?
- Koliko bi mu vremena trebalo da taj posao obavlja željeznim ralom?

Zadatak 2.

Mlečani su smanjili cijenu za prijevoz viteza na 2 marke. Koliko je iznosila ukupna isplata nakon te promjene?

Problem je nastao u trenutku kad su se izbrojili svi križari koji su pristigli u Veneciju - bilo ih je mnogo manje nego što su križarski vođe očekivali. Predviđalo se da će u po-hod krenuti 33 500 ljudi, ali dio križara uputio se samostalno prema Svetoj zemlji. Bilo je teško utvrditi koliko se točno križara okupilo u Mletačkoj Republici. Prema onome što je zapisao Villehardouin o broju pristiglih brodova, suvremenici istraživači računaju da je bilo ukupno između 12 000 i 15 000 križara. Kad se trebao platiti račun Mlečanima, nedostajale su 34 000 maraka jer je mletački dužd zahtijevao isplatu prema onome kako je na početku bilo dogovorenog, usprkos smanjenom broju hodočasnika. Na ovome mjestu priča postaje iznimno opasna po Zadar.

Riješi zadatke koji se nalaze pred tobom i saznaj što se događalo sa Zadrom. U tablici je svakom podatku pridružen po jedan matematički zadatak. Pored svakog zadatka upiši njegovo rješenje. Nakon što riješi sve zadatke, rješenja poredaj po veličini, od najmanjeg do najvećeg. Time ćeš otkriti poredek riječi (podataka iz tablice) kojim ih trebaš upisati u tekst. Primjerice, najmanje dobiveno rješenje je prvo po redu pa ćeš riječ pridruženu tom rješenju upisati na prvu praznu crtu. Riječ koja je pridružena rješenju koje je drugo po veličini upisuješ na drugu crtu i tako dalje.

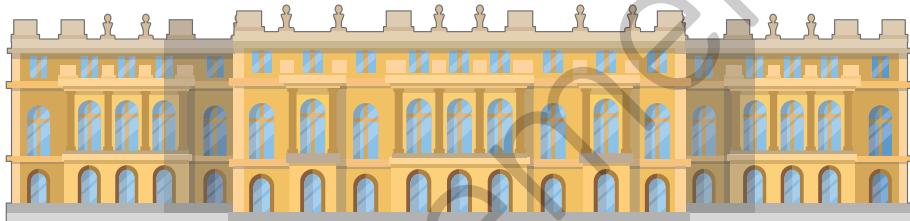

Nemoj zaboraviti na dosad naučeno o uspoređivanju cijelih brojeva:

- svaki negativni cijeli broj manji je od 0
- svaki pozitivni cijeli broj veći je od 0
- od dvaju pozitivnih cijelih brojeva manji je onaj koji ima manju apsolutnu vrijednost
- od dvaju negativnih cijelih brojeva manji je onaj koji ima veću apsolutnu vrijednost.

podatak	zadatak	rješenje	poredak rješenja
bogat	$8 + (-4) + 7 + (-3) =$		
uništenje	$(-7) + (-3) + (-10) + (-5) =$		
smetao	$-6 - 3 - 4 - 8 - 7 =$		
osvojiti	$6 + (8 - (9 - 4)) - 15 =$		
zanemariti	$-6 - (3 - (13 - 9 + 4)) + 3 =$		
razorili	$13 - (9 - 2) + (7 - 3) =$		
izopćenje	$-(29 - 14) - (3 - 15) =$		
topove	$32 - (12 + 17 - 8) - 22 =$		
Carigrada	$26 + (-18 + 24 - 17) =$		
papino pismo	$-6 - (3 - (13 - 9 + 4)) - 5 =$		
luku	$6 - (8 - (9 - 4)) + 3 =$		
srušiti	$-8 - (-3 + 8 - 5 + (-4) + 1) + 19 =$		

financija Colbert pokušavao je kontrolirati ogromne troškove Lujevih ratnih i graditeljskih pothvata, a desetljeća rasipnosti dovela su Francusku u teško stanje. Kriza se produbila za vladavine Luja XV. i rezultirala revolucijom za vladavine Luja XVI. Svojem sinu i unuku, Luj XIV. ostavio je teško nasljeđe apsolutizma.

ZANIMLJIVOSTI

Kad je Luj XIV. imao 11 godina, francusko plemstvo podiglo je pobunu udruživši se u pokret zvan La Fronde. Obitelj se spasila bijegom iz Pariza, a zbog trajnog osjećaja nesigurnosti, Luj je odlučio napustiti Pariz i zato je želio palaču u Versaillesu.

Luj XIV. dao je ukrasiti Versailles i okolicu nebrojenim portretima samoga sebe na kojima je prikazan kao antički junak. U parkovima Versaillesa postavljeni su brojni kipovi kralja. Cijeli Versailles i okolica predstavljali su vrhunac kićenog umjetničkog stila, baroka.

Oko palače je postavljeno gotovo 2500 fontana. Zbog velikih potreba za vodom, jedan od kraljevih inženjera predložio je da se pokuša skrenuti tijek vode iz rijeke Seine. To je značilo da će do palače dovesti vodu iz rijeke udaljene čak 10 km. Sagrađena je naprava Machine de Marly sa 14 velikih kotača koji su pokretali 257 bučnih pumpi. Pumpe su dnevno prebacivale 5000 m³ vode do akvedukta Louveciennes i zatim do Versaillesa.

Kralj je od svojega oca naslijedio obiteljsku sklonost gubitku kose. Da bi sakrio čelavost, Luj je nosio ogromne vlasulje za koje je bio zadužen njegov osobni vlasuljar. Moda nošenja vlasulja zadržala se još stotinjak godina nakon njegove smrti, a ukinuo ju je tek Napoleon Bonaparte.

A kako zapravo izgleda Versailles?

Versailles 1668. naslikao je Pierre Patel.

Versailles danas